

„Gerhard“ und „Konnerth“ – Namen sind nicht Schall und Rauch

*Anmerkungen zu zwei Anthroponymen, ihren Konnotationen
und zu einem Namensträger*

Heinrich J. Dingeldein

Schlüsselwörter: Onomastik, Anthroponyme, Konnotation, Gerhard, Konrad, Konnerth

Cuvinte cheie: onomastică, antroponime, conotație, Gerhard, Konrad, Konnerth

Keywords: onomastics, anthroponyms, connotation, Gerhard, Konrad, Konnerth

Rezumat: Cele două nume de origine germanică, *Gerhard* și *Konnerth* (ultimul fiind o formă derivată locală din Transilvania a numelui *Konrad*) sunt folosite ca paradigme pentru prezentarea interdependenței dintre numele proprii ca și clasă specială a substantivelor și conotațiile culturale ale antroponimelor. Rezultatul este o scurtă schiță istorico-culturală pe o perioadă de studiu de peste 1000 de ani cu referință la persoana purtătoare a acestor nume, profesor dr. *Gerhard Konnerth* din Sibiu.

Abstract: The two Germanic names *Gerhard* and *Konnerth* (the last being a local secondary form of the name *Konrad* in Transylvania) are used as paradigms for showing the interdependence between proper names as a special class of the substantives and the cultural connotations of anthroponyms: The result is a short cultural and historical study for a period of 1000 years with reference to the person carrying these two names, professor dr. *Gerhard Konnerth* in Sibiu.

Ein Blick in die Zukunft verdeutlicht die Gegenwart und belebt die Vergangenheit.

Einige Interpretationsansätze zu Joachim Wittstocks Roman:
Die uns angebotene Welt. Jahre in Klausenburg

Maria Sass

Schlüsselworte: Joachim Wittstock, Interpretationsansätze, Bildungsroman, Initiation, biographische Projektion

Rezumat: Lucrarea de față tratează ultimul roman -*Die uns angebotene Welt* [Lumea oferită nouă] - al scriitorului sibian de limbă germană, Joachim Wittstock, apărut în toamna lui 2007 la editura bucureșteană ADZ. Opera lui Wittstock este pe de o parte un *Bildungsroman* centrat pe conturarea personalității protagonistului Georg Herwäst, o proiecție biografică a autorului, dar care are și o componentă inițiativă, având în vedere că romanul conține indicii despre conturarea viitorului scriitor. Pe lângă acestea avem aici o

încercare artistică de a explica cititorului, prin prisma unor evenimente trăite, perioada de început a “dictaturii comuniste” din România”. Titlul romanului sugerează caracterul reflexiv și complexitatea acestuia. Cititorul poate să-și imagineze: aspecte biografice, politice, filozofice și poetologice în același timp.

Abstract: The present paper dwells upon the novel *Die uns angebotene Welt*, which is the last novel of the German poet from Sibiu, Joachim Wittstock, and which appeared at the ADZ Publishing House, Bucharest, in the autumn of 2007. Wittstock’s work is on the one hand a *Bildungsroman* concerned with the character formation of the protagonist Georg Herwäst, a biographical projection of the author himself, but that also has an initiatic component, because the novel contains references or indications to the author’s future. Furthermore, the novel is an artistic attempt of the author to explain the starting period of the “communist dictatorship from Romania” to the reader, in the light of some lived experiences. The title of the novel suggests its reflexive character and its complexity. The reader can imagine biographical, political, philosophical and poetological aspects at the same time.

Der Streit der Königinnen im Nibelungenlied

Dana Janetta Dogaru

Schlüsselwörter:

Nibelungenlied, Mittelhochdeutsch, Heldenepos, Recht und Moral im Mittelalter, Schuldfrage

Cuvinte cheie:

Cântecul Nibelungilor, limba mediogermană de sus, epopee, drept și morală în evul mediu, problematica vinei

Keywords:

The Song of the Nibelungs, Middle High German, heroic epic, right and moral in the Middle Ages, the question of guilt

Rezumat: În epopeea germană medievală *Cântecul Nibelungilor* se iscă o ceartă între cele două protagoniste, Kriemhilt și Prünhilt, privind rangul și statutul social al soților. Întrebarea care se pune este: Cine dintre cele două regine este vinovată de ceartă?

În dezbaterea acestei problematice complexe se prezintă concepțiile de conduită morală și etică de la curțile medievale germane. Kriemhilt proclamă supremația lui Sîfrit datorită puterii lui nemăsurate. Prin prisma evenimentelor cunoscute de Prünhilt, acesta este vasal și implicit supus soțului ei, regele Gunther. Lămurirea statutului social al lui Sîfrit aduce cu sine înjosirea Prünhildei, ce va duce în final la moartea lui Sîfrit.

Răspunsul la întrebarea inițială, ce este de fapt o întrebare despre dreptate și nedreptate, este unul echivoc. Dovedindu-se că soțul ei,

Sîfrit, este cel mai puternic, Kriemhilt iese aparent învingătoare din această ceartă. Prünhilt este și ea învinsă, pentru că presupusa ei dominare în patul nupțial de către Sîfrit, și nu de către soțul său, este de acum de notorietate publică. – Disputa dintre regine are probabil rolul unei figuri de stil pentru a menține tensiunea narativă.

Abstract: In the epic poem *The Song of the Nibelungs* a dispute arises between the two queens, Kriemhilt and Prünhilt, triggered by the question of who should have precedence in accordance with their husbands' rank. The upcoming question is: Who is guilty of the argument? Around this complex of problems, the moral and ethic concepts relevant for German medieval courts are presented. Kriemhilt claims Sîfrit's supremacy because of his unmeasured strength, while Prünhilt considers him a low-ranking vassal of her husband, king Gunther. Trying to clarify Sîfrit's social status, Prünhilt feels greatly distressed and humiliated. The insult finally leads to Sîfrit's death. There is no definite answer to our question, which is in fact a question of justice and injustice. Kriemhilt is apparently the winner, as Sîfrit's strength is proven. Prünhilt is also defeated, as Sîfrit's (pretended) dominance over her during the wedding night has become public knowledge. – The dispute is probably a figure of speech to maintain narrative suspense.

„Tell me something nice“. Der Übersetzerin Flora Fröhlich – eine sentimentale Huldigung

Rodica-Ofelia Miclea

Schlüsselworte: Würdigung der Übersetzerin Flora Fröhlich; literarische Begegnungen in den 70er Jahren in Hermannstadt, kreative künstlerische Innovationen und Inspirationen.

Rezumat: Omagiul sentimental adus traducătoarei Flora Fröhlich, în casa căreia se întruneau în anii dictaturii comuniste scriitori, traducători, intelectuali din diferite sfere profesionale, studenți și elevi, creionează portretul unei personalități de excepție. Flora Fröhlich a desfășurat o prodigioasă activitate ca traducătoare din română în limba germană a unor prozatori români contemporani, traducerile ei permițând cunoașterea literaturii române de publicul din spațiul de limbă germană.

Flora Fröhlich a reușit să coaguleze în jurul ei intelectuali marcanți din Sibiu, casa în care locuia devenind un loc de întâlnire și dezbateri pe teme culturale și literare. Datorită personalității ei, a nivelului intelectual și a caracterului ei a reușit să devină formator de opinie, și să contribuie efectiv la schimbul de idei în perioada regimului totalitar.

Abstract: The sentimental homage brought to the translator Flora Fröhlich, in whose house writers, translators, intellectuals from different professional spheres, students and pupils all met during the communist

regime, pencils the portrait of an exceptional personality. Flora Fröhlich has carried on a prodigious activity as translator from Romanian into German of some contemporary Romanian prose writers, her translations enabling the German public to find out about Romanian literature. Flora Fröhlich managed to gather around her many remarkable intellectuals from Sibiu, the house where she was living becoming thus a meeting place for cultural and literary debates. Thanks to her personality, her intellectual level and her character, she managed to become an opinion maker, and to effectively contribute to the changing of ideas during the period of the totalitarian regime.

„Hermannstadt“ als literarischer Topos in der Lyrik von Frieder Schuller

Delia Cotârlea

Schlüsselworte: Schuller, Frieder, rumäniendeutsch, antikommunistisch, Hermannstadt, subversiv

Rezumat: Articolul prezintă anumite poezii din opera poetului de expresie germană din România Frieder Schuller, care au o legătură directă cu Sibiu. Frieder Schuller lucra în perioada 1975-1978 la Teatrul de Stat din Sibiu, timp în care a scris o serie de poezii anticomuniste, publicate de abia în anul 2006. În 1976 i-a fost respins un întreg volum de către cenzură. Presiunea asupra autorului s-a intensificat, astfel încât acesta a emigrat cu ajutorul lui Günter Grass. Prezentul articol dorește să evidențieze atât statutul orașului Sibiu în lirica poetului, cât și imaginea Sibiului și, în genere, a societății românești din anii 1975-1978, zugrăvite în versurile lui Frieder Schuller.

Abstract: The article presents a number of poems by the German poet from Romania, Frieder Schuller. Some of the lyrics describe the town of Sibiu. In the period 1975-1978 Frieder Schuller worked at the theater in Sibiu and during that time he wrote several anticommunist poems published later in 2006. In 1976 a whole volume of lyrics was rejected on censorship grounds. The pressure grew and the poet left the country with the help of Günter Grass in 1978. The present article wishes to underline both the status of Sibiu within the work of the poet and the image of Sibiu and of the society during 1975-1978 depicted in the lyrics.

Deutsches Kulturgut im rumänischen Hermannstädter Periodikum *Provincia literară* (1932 bis 1934)

Carmen Popa

Cuvinte cheie: cultura germană, context cultural 1932-1934, indice de literatură germană în *Provincia literară*.
120 Carmen Popa

Schlüsselworte: deutsche Kulturzeugnisse, kulturelles Umfeld zwischen 1932 und 1934, Verzeichnis deutscher Literaturbelege - *Provincia literară*.

Rezumat: Articolul de față prezintă rezultatele analizei și catalogării articolelor ce cuprind referiri la cultura germană prezente în revista de literatură, critică și artă *Provincia literară*, care apare la Sibiu între anii 1932-1934. Numărul acestor articole este relativ scăzut, dată fiind și perioada scurtă de apariție a publicației, dar subiectele tratate dovedesc cu generozitate aprecierea de care se bucură cultura germană în acest centru cultural care a fost Sibiul dintotdeauna.

Abstract: The study reveals evidence of German culture in the *Provincia literară*, periodical for literature and culture, published in Sibiu between 1932-1934. Despite of the short life it reflects the interest of the redaction in the German culture and in the cultural events that took place in Sibiu, which was at that time an important cultural centre of the German minority and it underlines the preservation of the interethnic relationships.

Metalexikografische Bemühungen zur phraseografischen Beschreibungspraxis mit Deutsch

Doris Sava

Schlüsselworte: Metalexikografie, phraseologisches Wörterbuch, zweisprachige Lexikografie, moderne lexikografische Kodifizierungsverfahren

Cuvinte cheie: metalexicografie, dicționar frazeologic, lexicografia bilingvă, procedee lexicografice moderne

Rezumat: Articolul de față se înscrie într-o arie tematică generoasă a lexicografiei germane, prezentând principalele preocupări și tendințe ale cercetării metalexicografice moderne. Redactarea unor noi dicționare frazeologice care să corespundă exigențelor metodologice constituie o problemă actuală și centrală a frazeologiei aplicate și a lexicografiei teoretice și practice. Problema descrierii specificului și a contextului utilizării fondului frazeologic în dicționare mono- sau bilingve a generat o serie de polemici și ipoteze care au condus la

descoperirea unor soluții – nu întotdeauna viabile – pentru eficientizarea și îmbunătățirea dicționarilor de acest tip. În literatura de specialitate recentă este punctată importanța unui concept unitar, fundamentat științific și susținut empiric, cu aplicabilitate mare, fapt ce necesită elucidarea unor serii de probleme de abordare, prezentare și codificare lexicografică.

Abstract: The present article belongs to a broad thematic area of German lexicography, presenting the main preoccupations and tendencies of modern metalexicographic research. The publication of new phraseological dictionaries which shall come up to the methodological exigencies, is an actual and central problem of applied phraseology and of theoretical and practical lexicography. The problem of describing the specific and the context of the phraseological stock in mono- or bilingual dictionaries has generated a series of polemics and hypothesis, which led to the discovery of not always viable solutions for the improvement of dictionaries of this type, by making them more efficient. Recent specialist literature stresses the importance of a scientifically proven and empirically sustained unitary concept, that has great applicability. This demands an elucidation of a series of problems of lexicographic approach, presentation and codification.

Dependenzgrammatik und Übersetzungspraxis. Betrachtungen an einem Fachtext in der Gegenüberstellung Deutsch-Rumänisch

Rodica Ofelia Miclea

Schlüsselworte: Dependenzgrammatik kontrastiv; Nominalphrase; Juristische Fachsprache; substantivische Zusammensetzungen in der Gegenüberstellung deutsch-rumänisch; Übersetzungskritik.

Rezumat: Gramatica dependențială, așa cum a fost elaborată în spațiul de limbă germană, în special de Ulrich Engel, a fost receptată în lingvistica românească cu mare întârziere.

Lucrarea de față se concentrează asupra unui fenomen lingvistic specific, fraza nominală, și analizează un text subsumabil limbajului juridic din perspectiva nucleelor nominale formate de cuvinte compuse în limba germană. Pornind de la conceptul de valență se analizează din perspectivă contrastivă varianta textului în limba germană și traducerea în limba română.

Se evidențiază diferențele structurale dintre cele două limbi la nivelul sintactic și semantic, diferențe care, dacă nu sunt sesizate și interpretate corect, au drept repercusiuni traduceri deficitare.

Abstract: The dependential grammar, as it was elaborated within the German space, especially by Ulrich Engel, has been accepted by Romanian linguistics after a long period.

This paper focuses on a specific linguistic phenomenon, the nominal

phrase, and analyses, from the nominal nuclei perspective, a text subordinated to the law register, formed by compound words in German. Starting from the valence concept, the German text version and its Romanian translation are analysed from the contrastive perspective.

The structural differences between the two languages are distinguished at a syntactic and semantic level. If these differences are not observed and correctly interpreted, they have adverse translations as a result.

Effizienz- und Qualitätsmuster im rumänisch-deutschen Übersetzungsprozess

Horst Schuller

Schlüsselworte: Qualitätsmuster, interkulturelle Kompetenz, Prozessualität, Ergebnisqualität, Qualitätsmarkierung

Key words: Quality model, intercultural competence, process quality, result quality, quality indication

Rezumat: Analizând contactul intercultural româno-german inițiat pe calea traducerilor, prezentând momente istorice, biografice și estetice de vârf, se supun analizei criteriile ce permit stabilirea unor paradigme calitative de structură, proces și eficiență. La începutul traducerilor din literatura cultă pare-se că a stat și Mihail Kogălniceanu cu a sa traducere din Asachi (“Odă către Italia”, apărută în 1837 la Berlin). Traduceri mult mai sistematice și cu o mai largă răspândire în spațiul european și un ecou deosebit se datorează unor traducători ca Josef Marlin, Carmen Sylva, Hermann Roth, Alfred Margul-Sperber, Oskar Pastior, Dieter Roth, Werner Söllner, ale căror motivații, preferințe, teoretizări și rang se recontextualizează exemplificându-se astfel diferite stadii în istoria propagării literaturii române culte și populare, subliniindu-se situația sociologică actuală de unicatitate, datorită faptului că în prezent trăiesc foarte mulți potențiali traducători de literatură română în spațiul lingvistic german. Cel mai notabil succes de mijlocire literară se datorează în prezent lui Gerhardt Csejka din Frankfurt pe Main, care (traducând și pentru reviste românești online) a devenit traducătorul fidel al autorului Mircea Cărtărescu.

Abstract: Analysing the Romanian-German intercultural contact initiated through translations, presenting important historical, biographical and esthetical moments, the criteria that allow the determination of some qualitative structural paradigms as well as of some efficiency paradigms are being analyzed.

At the beginnings of the translations of high literature seems to have been Mihail Kogălniceanu as well, with his translation of Asachi (“Odă către Italia”, which appeared in Berlin in 1837). Much more systematic translations which had a broader spread in Europe and a

great echo come from translators such as Josef Marlin, Carmen Sylva, Hermann Roth, Alfred Margul-Sperber, Oskar Pastior, Dieter Roth, Werner Söllner, whose motivations, preferences, theoretizations and rank are recontextualising themselves, thus different stages in the history of high and popular Romanian literature propagation being analyzed, whereas the actual present sociological situation is being delineated, because a lot of potential translators of Romanian literature live in the German linguistic space at present. The most notable success of literary translation comes from Gerhardt Csejka from Frankfurt on the Main who (translating for online Romanian journals as well) has become the loyal translator of the Romanian poet Mircea Cărtărescu.

Von Lust und Verlust beim Übersetzen deutscher komischer Versliteratur

Nora Căpățână

Schlüsselworte: Übersetzung von literarischer Komik, deutsche komische Versliteratur, Übertragung von Wortspielen, Übersetzungsstrategien

Rezumat: Lucrarea de față tratează aspecte specifice ale traducerii de lirică umoristică precum redarea conținutului comic, re-crearea particularităților formale ale originalului, aplicarea de diferite strategii în traducerea jocurilor de cuvinte etc. În același timp, articolul dorește să atragă atenția cititorilor și traducătorilor asupra acestui gen literar oarecum neglijat, care însă dovedește cu prisosință, în pofida prejudecății larg răspândite despre lipsa de umor a germanilor, că aceștia excelează în comic verbal, cel mai adesea intraductibil.

Abstract: The present paper dwells upon specific aspects of translating humorous verse such as rendering the comic meanings, re-creating the formal particularities of the original, translating puns by means of various strategies etc. At the same time, the article aims at bringing to the attention of readers and translators this rather neglected genre of the German literature, which proves - contrary to the general prejudice about Germans lacking a sense of humour - that they actually excel in verbal (most often untranslatable) comic.

Goethes *Faust* in rumänischer Übertragung – ein Blick auf die Übersetzungsvarianten der Szene *Nacht* bei Lucian Blaga und Ștefan Augustin Doinaș

Ioana Constantin

Schlüsselworte: Übersetzungsvergleich, Analyse, Äquivalenz, Übersetzungsphilosophie

Rezumat: Lucrarea dorește să realizeze o analiză succintă a diferențelor dintre două traduceri reprezentative ale operei *Faust* de Johann Wolfgang Goethe în limba română, cea a lui Lucian Blaga și cea a lui Ștefan Augustin Doinaș, luând ca „mostră” de text scena *Noaptea* din partea întâia a tragediei. Dat fiind că scena conține o aglomerare relativ mare de noțiuni cu o încărcătură semantică semnificativă, lucrarea de față analizează elementele lexicale esențiale la nivelul semantic al textului, verificând echivalența din versiunile în limba română.

Abstract: The article offers a brief analysis of the differences between the two representative translations of Johann Wolfgang Goethe's *Faust* into Romanian, that of Lucian Blaga and that of Ștefan Augustin Doinaș, using the example of the scene *Night* of the First Part of the Tragedy. Considering that the scene comprises a relatively great number of notions with suggestive semantic charge, the present paper analyses the fundamental lexical units at the semantic level of the text, by checking the equivalence between the Romanian translations and the German original.

DIE FREUDEN DER MEHRSPRACHIGKEIT

Laura Balomiri

***Kurze Anleitung zum Übersetzen als Lebensaufgabe
Festliche Abschlussvorlesung des Jahrgangs 2007-2008 an der
Abteilung für Angewandte Moderne Fremdsprachen,
Universität Lucian Blaga Sibiu***

Schlüsselworte: Übersetzung; formale und dynamische Äquivalenz; Mehrsprachigkeit; Übersetzungsfehler

Zusammenfassung: Anhand des Beispiels von Wallace Stevens' dramatischer Skizze *Bowl, Cat and Broomstick* wird Eugene Nidas Unterscheidung zwischen formaler und dynamischer Äquivalenz bei der Übersetzung diskutiert. Übersetzungsfehler zeigen stichprobenartig, dass nur ein äußerst gutes, sprachliches und kulturelles Urteilsvermögen einem guten Übersetzer dazu

verhelfen kann, weder der Versuchung der mechanisch-wortgenauen Entsprechung, wie im Falle der formalen Äquivalenz, noch der allzu großen „Veruntreuung“ des Originaltexts durch eine allzu großzügig verstandene dynamische Äquivalenz zu verfallen. Mit Bezug auf die Übersetzerausbildung und den Übersetzerberuf betont die Autorin zudem den Nutzen der Mehrsprachigkeit und die Kreativität, die die gleichzeitige Positionierung auf mehreren sprachlichen, kulturellen und epistemologischen Ebenen mit sich bringt.

Rezumat: Articolul discută, luând ca exemplu schița dramatică *Bowl, Cat and Broomstick* de Wallace Stevens, diferențierea făcută de Eugene Nida între echivalența formală și echivalența dinamică ca procedee de traducere. Greșelile de traducere arată că doar un discernământ lingvistic și cultural deosebit îl poate ajuta pe un bun traducător să evite atât o traducere mecanică, cuvânt cu cuvânt, ca în cazul echivalenței formale, cât și o “înstrăinare” a originalului, ca în cazul unei echivalențe dinamice prea generoase.

Abstract: The essay reveals, using the example of Wallace Stevens’ dramatic sketch, Eugene Nida’s differentiation between formal and dynamic equivalence in translations. Translation errors indicate that only a very accurate linguistic and cultural discernment can help a good translator avoid both the mechanic, word-for-word translation, as in the case of formal equivalence, and the “estrangement” from the original text, as in the case of an overly generous dynamic equivalence.